

De facto: een particuliere fotocollectie als basis voor een Nederlandse fotografiegeschiedenis

Plotseling en onverwacht verschijnen ze, publicaties met nieuwe ontdekkingen van vroege fotografische experimenten door Nederlanders. Experimenten met dusdanige resultaten dat de ontdekking van de fotografie eigenlijk een Nederlandse vinding zou kunnen worden genoemd... Atte Jongstra ontdekte kisten met de nalatenschap van een 18e-eeuwse levenskunstenaar en encyclopedist uit Zwolle, Henry II Fix (1774-1844). Vorig jaar meldde Jongstra dat een reeds in 1803 vervaardigd negatief door Fix (van zijn overjas) uit die nalatenschap zou worden geveild bij Sotheby.'

Arjan de Nooy publiceert nu over zijn vondst van een trommel op een antiekmarkt met onder meer aantekenboekjes en een soort zoutdrukken van de Leidse natuurwetenschapper Adriaan Paauw (1765-1792). In het eerste hoofdstuk van *De facto: een geschiedenis van de Nederlandse fotografie* beschrijft De Nooy hoe Adriaan Paauw reeds rond 1790 fotografieren wist te fixeren! Daarmee houden de overeenkomsten tussen Jongstra en De Nooy als auteurs van ontdekkingen van zeer vroege Nederlandse fotografie verder op. De Nooy gaat verder dan Jongstra in zijn geschiedschrijving van Nederlandse fotografie. *De facto* is volgens De Nooy een 'auteurs-geschiedschrijving' van de fotografie als *Kleine Geschiede der Photographie* door Walter Benjamin of Roland Barthes' *La chambre claire*; een strikt persoonlijke benadering met een gekleurd beeld, zowel wat betreft de gekozen fotografen als de selectie van foto's uit hun werk. De Nooy baseert deze geschiedenis van de Nederlandse fotografie ook op zijn eigen fotografieverzameling. Een verzameling fotografie die hij begon toen hij door de impact van kiekjes uit de familiekring zijn eigen fotografische aspiraties opgaf. Geen onbekend fenomeen in de fotografie. Arjan de Nooy, afgestudeerd als scheikundige en student van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (Den Haag), kent praktijk en theorie van de fotografie (geschiedenis) dan ook

goed. Dat blijkt uit alle hoofdstukken in *De facto*, waarin hij heeft gekozen voor een chronologische presentatie op basis van biografieën van de fotografen, geïllustreerd met een selectie van hun werk uit zijn verzameling. Volstrekt onbekende fotografen; De Nooy verzamelt alleen amateurfotografen zonder esthetische pretenties en drang tot perfectie. Deze fotografen blijken desondanks exemplarisch voor de ontwikkeling van de (Nederlandse) fotografie. Naast de reeds genoemde Adriaan Paauw passeren de revue: Théophile de Bock (1851-1904; behalve bekend als schilder nu ook ontdekt als fotograaf), Eline Portman (1879-1928; te beschouwen als de Nederlandse August Sander), Eddy Zuidhoek (circa 1915-1987; subrealistisch fotograaf), Egbert van Zwan (1975; informaticus en begenadigd straatfotograaf) en tot slot een ambitieuze, net afgestudeerde fotografiestudent, Onno Meerdink (1985). Allemaal voorgesteld door middel van vermakelijke biografieën, één interview (met Meerdink) en bijzondere foto's. Bij de biografieën is Arjan de Nooy ondersteund door bijdragen van andere auteurs. Marianne Theunissen, een kleindochter van Emile Portman, schreef diens biografie en Paul Bogaers heeft met zijn inmiddels fameuze collagetechniek (gebruikt in zijn roman *Onderlangs* uit 2007) de biografie van de 'gedachte-fotograaf' Zuidhoek geschreven.

De facto is een boeiende fotografiegeschiedenis die ik met veel plezier heb gelezen. Het is eenvoudig, maar niettemin mooi en smaakvol verzorgd uitgegeven. Lees en geniet *De facto*, laat u inspireren tot een eigen auteursgeschiedenis van de (Nederlandse) fotografie! Wie weet schrijft Flip Bool daar dan ook een mooie inleiding voor. Let wel, alleen echt goede geschiedschrijving verdient een plek in een nieuwe uitgave van of naast *Nieuwe geschiedenis van de fotografie in Nederland: Dutch eyes*.

Theo Kamphuis

De facto: een geschiedenis van de Nederlandse fotografie / verzameld en bezorgd door Arjan de Nooy; inleiding door Flip Bool en bijdragen van Paul Bogaers en Marianne Theunissen. - Utrecht: IJzer, 2009. - 144 p. : foto's; 28 cm
Met Engelse vertaling
ISBN 978 90 8684 042 07
Prijs € 20,-

Noot:

1. De jas is vast / Atte Jongstra. - In: Cultureel Supplement NRC Handelsblad. - (11 april 2008); p. 22

65.021. Eline Portman. Rondom Valkenburg (Limburg), circa 1910